

A SZUBJEKTÍV TÉNYEZŐK SZEREPE A TANULÁSI FOLYAMATBAN

NAGY E.*, Nagy E.né** és Heves Cs.**

*Élelmiszeripari Gazdaságtan és Marketing Tanszék

**Műszaki és Informatika Tanszék

ÖSSZEFOGLALÓ

Az oktatási folyamat során az oktatók és hallgatók között egy speciális kapcsolat alakul ki. A hallgató részben "kiszolgáltatót" az oktatónak, mert gyakorlatilag az oktató - esetenként szubjektív - döntésén múlik, hogy a hallgató milyen jegyet kap, lesz-e érvényes féléve, mennyi ösztöndíjat kap a következő félévben, ugyanakkor a hallgatói körökben kialakuló vélemények is fontos szerepet töltenek be az oktatóhoz fűződő kapcsolatokban és ezen keresztül az oktatás eredményességében is.

Jelen tanulmányban ezt a gondolkört szeretnénk kifejezni a Karunkon folyó oktatásban szerzett tapasztalatok tükrében.

Bevezetés

"Az oktatási folyamat során az oktatók és a hallgatók között egy speciális kapcsolat alakul ki. A hallgató részben "kiszolgáltatót" az oktatónak, mert gyakorlatilag az oktató - esetenként szubjektív - döntésén múlik, hogy a hallgató milyen jegyet kap, lesz-e érvényes féléve, mennyi ösztöndíjat kap a következő félévben, ugyanakkor a hallgatói körökben kialakuló vélemények is fontos szerepet töltenek be az oktatókhoz fűződő kapcsolatokban és ezen keresztül az oktatás eredményességében is." (Nagy, 1996)

Jelen tanulmányban - mintegy "mottó"-ként ezt a fenti gondolkört szeretnénk folytatni. az azóta nyert tapasztalatokkal. kibővítve, a korábbi "rendszereszméletben". Az előző tanulmány, amely az "Önellenzési lehetőségek az oktatásban" címet viselte, főként az oktatók önellenzési szempontjaira vonatkozott. Az "Informatika a felsőoktatásban '99" debreceni konferencián a hasonló címen prezentált előadásunkon nagy

érdeklődést és egyetértést tapasztaltunk a résztvevőktől - mint a felsőoktatásban érintett oktatóktól.

Ugyanakkor (például baráti beszélgetések keretében) felmerült az a probléma is, hogy az oktató "megfeszülhet", ha a hallgatónak nincs megfelelő inspirációja, továbbá az sem biztos, hogy a számonkérések megfelelőképp tükrözik, közvetítik azt a tudásanyagot, amelynek elsajátítására a képzésnek irányulnia kell.

A fenti előrebecsátások alapján azonban megállapíthatjuk, hogy mindkét fél empatikus és aktív részvétele alapvetően fontos tényező a tanulás eredményességét tekintve.

1. A hallgatóink "érettsége"

E téren legfontosabb következtetési bázisunk a Karon folyó nappali és levelező tagozatos hallgatók körében nyert különböző - elsősorban a Vállalkozó Menedzser szakhoz kapcsolódó - tapasztalatokat emelnénk ki.

Nappali tagozatos hallgatóink zömmel 18-22 évesek és általában közvetlenül érettségi után (tehát "iskolapadból-iskolapadba") kerülnek Karunkra. A levelező hallgatók jelentős része munka mellett próbálja teljesíteni a követelményeket (az ezzel kapcsolatos tapasztalatokat és következtetéseket a 2.-ban részletezzük).

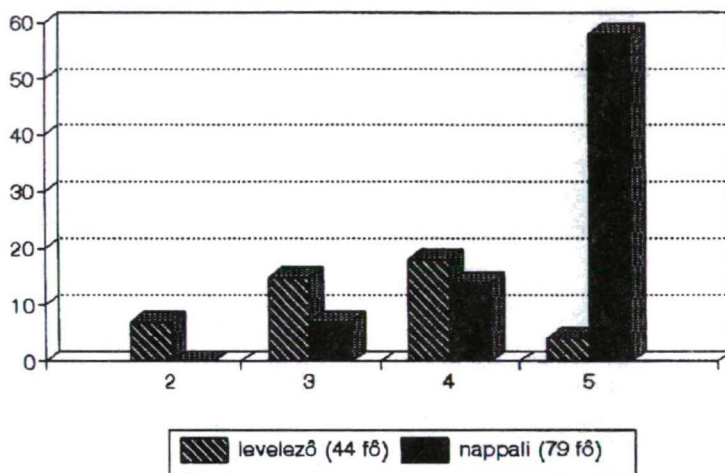
Az egyéni képességekre (pl. IQ.) és személyiségi jellemzőkre vonatkozóan Gergely Jenő és Bácskai Mária vezetésével, irányításával több felmérés illetve áttekintés történt az elmúlt években, amelyek nem mutattak ki lényeges statisztikai eltérést sem az érintett nappali évfolyamok hallgatói köre sem az eddigi elemzésekbe bevont levelezős évfolyamok adottságai között.

Ennek ellenére már több oktatótársunktól - akik mindkét tagozaton oktatnak azonos tárgyakat - hallottuk azt az általunk is tapasztalt tény, hogy "egészen más a levelezőknek előadást tartani, mint a nappalisoknak", avagy "sokkal jobban tudok haladni a mostani évfolyammal, mint az előzővel" (vagy megfordítva).

Ezeket a jelenségeket kezdtük vizsgálni, s bár teljes körű áttekintést nem tudunk adni, megítélésünk szerint az eddigi tapasztalatok és következtetések is alkalmasak "gondolat-ébresztésre", fenntartva, hogy az elemzések további folytatását is indokoltnak tartjuk.

Az alábbi grafikon egy összehasonlítást mutat egy párhuzamos nappali és levelező évfolyam kollokviumi jegyeinek eloszlásáról a Rendszerszervezés I. tárgy kollokviumi érdemjegyi alapján.

Az érdemjegyek eloszlása Rendszerszervezés 1998/99 I.

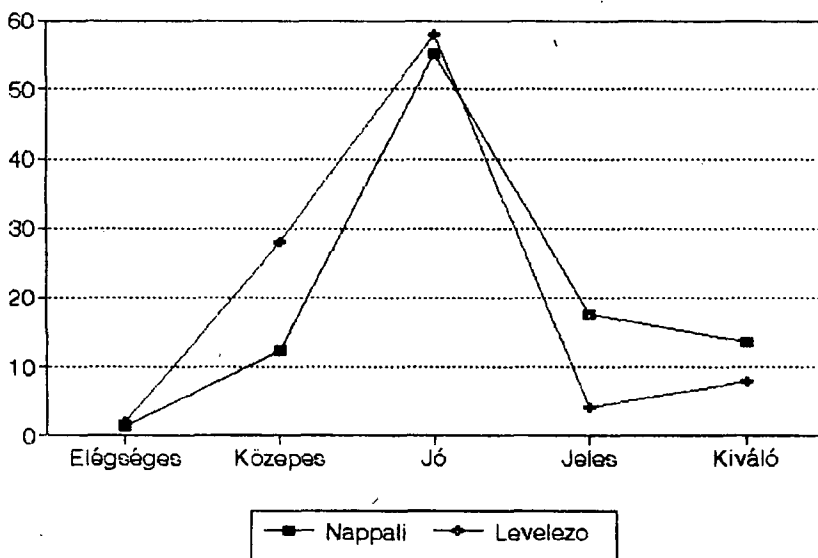
Lényeges eltérést tapasztaltunk. A levelező évfolyamon átlagként **3.43**-at, szórásként **0.87**-et kaptunk. Az eloszlás normális. A nappali tagozaton **4.65**-ös átlagot és **0.64**-es szórást kaptunk. Az eloszlás (a 2-5 skálán) nem normális.

Ebből is megállapítható, hogy a személyes adottságok és az oktatási módszerek mellett más tényezők is fontos szerepet játszanak az érdemjegyekben mérhető eredményességében a két tagozatnál (pl. "a ráfordítható idő korlátai", anyagi/ösztöndíj "inspiráció" a jobb jegyért, ösztöndíjért, stb.).

A következő grafikon azt szemlélteti, hogy a záróvizsgát sikeresen teljesítő hallgatóink körében (1999) mindkét tagozat vizsgaeredményei közel normális eloszlásúnak tekinthető és a levelező tagozaton kibocsátott hallgatóink záróvizsgán prezentált eredménye átlagosan eléri a nappali képzéssel kitűzött szintet.

Végzett hallgatók %-os eloszlása

1998/99 tanév

2. Levelező hallgatóinkról

Elég sok órát tartván ebben a hallgatói körben, több órai (és "folyosói") tapasztalatot, információt szereztünk, amelyeknek a lényegét az alábbiakban foglalnánk össze.

- megkezdtünk egy szélesebb körű adatgyűjtést és kiértékelést olyan szempontok feltárására, hogy mely tényezők készítetik az embereket a munkavégzés melletti ("egész életben", avagy az angol irodalomban: "holtig") tanulásra,
- hogyan tevődik össze az aktuális(an induló) évfolyam,
- miért vállalják az ezzel járó terheket,
- miért adják fel, akik feladják?

E tényezők, szempontok további adatgyűjtése és elemzése folyamatban van.

A levelező hallgatók körében kezdeményeztünk egy felmérést, hogy "miért is járnak ide". A nemzetközileg elfogadott és Szilágyi Klára (Szilágyi, 1987) által a hazai felsőoktatásban is egyes szakterületeken elvégzett Super féle kérdőív szerint - képzésünk céljával részben összhangban az alábbi

fontossági sorrend alakult ki (1-5 skálán) az eddig áttekintett hallgatói körben.

Faktor	Átlag (fontossági sorrend)
Változatosság	4.36
Anyagiak	4.07
Munkateljesítmény	4.05
Függetlenség	4.05
Kreativitás	3.98
Érvényesülés	3.95
Presztizs	3.90
Társas kapcsolatok	3.67
Irányítás, vezetési igény	3.32
Altruizmus (mások boldogulásának előmozdítása)	3.19
Hierarchia (igazságos ellenőrzés alatt végzendő munka)	2.96
Szellemi ösztönzés	2.62
Esztétikum	2.48
Játékosság	2.24
Humán érték (következő nemzedékeknek végzett munka)	2.21

2.1. A kimaradó levelezők miért adták fel a tanulást

Erre természetesen nem lehet teljes körű, kérdőíves felmérésen alapuló adatokat adni, hiszen az "eltűnt" potenciális korábbi hallgatók jelentős része nem érhető már el. Az interjú módszer alkalmazásával és az eddigi konkrét tapasztalatok alapján azonban arra következtettünk, hogy alapvetően három ok van, közel egyforma súllyal:

- a tantárgyi követelmények,
- munkahelyi/családi problémák és ügyek,
- anyagi gondok (utazás, szállás stb.).

A fentiek mindegyikére több példát találtunk, de ezek inkább az "esettanulmány" kategóriába tartoznak (pl. "A feleségem kitépte az ajtó elé a cuccaimat, mert meguntam, hogy soha nem vagyok otthon.")

Összegzés

Az eddigi tapasztalataink és következtetéseink alapján az oktatás **legfontosabb erőforrása a hallgató!**

A hallgatói attitűd természetesen más a nappali és más a levelező hallgatók körében, ugyanakkor a hallgatói körökben kialakuló vélemények is fontos szerepet töltenek be az oktatóhoz fűződő kapcsolatokban és ezen keresztül az oktatás eredményességében.

Oktatóként mindezt célszerű figyelembe vennünk.

Felhasznált irodalom:

1. **Elek E-né, Tóthné Parázsló L., Kís-Tóth L., Forgó S., Hauser Z.:** Oktatástechnológia. Eger, EKTf Liceum Kiadó, 1998.
2. **Falus I.:** Bevezetés a pedagógiai kutatás módszereibe. Keraban, 1993.
3. **Hawkrige:** A jövő oktatástechnológiája a felsőoktatásban.
http://oit.fok.hu/98-1/981h_jov.htm
4. Pedagógiai-módszertani ajánlások nyitott szakképzési programok fejlesztéséhez és lebonyolításához. Szerk. **Lajos T.:** Bp, Műegyetemi Távoktatási Központ [PREMISSZA projekt], 1999.
5. **Lock:** Minőségmenedzsment. Panem, 1998.
6. **Nagy E.:** Önellenzési lehetőségek az oktatásban. KÉE ÉFK Tudományos Közlemények 19. szám, Szeged, 1996.
7. Érték és munka. Szerk. **Szilágyi K.:** Bp : Oktatókutató Intézet, 1987.
8. **Szilágyi K.:** A tanulmányaikat befejező főiskolai hallgatók értékválasztásának eredményei.
9. **Szilágyi K.:** A felsőoktatási intézmények elsőéves hallgatóinak értékválasztása.

ROLE OF SUBJECTIVE FACTORS DURING THE LEARNING PROCESS

E. NAGY*, M. NAGY and Cs. HEVES****

*Department of Food Industrial Economics and Marketing

**Department of Engineering and Informatics

ABSTRACT

During the education process a special relation develops between the teachers and the students. The student is partially at the teachers mercy because it is up to the teacher's – in some case -subjective decisions, what mark will the student get, whether he or she will have a valid semester and how much scholarship will be personaly. On the other hand the student opinions have an important relationship with the teachers and - through this - in the efficiency of teaching.

In this presentation we would like to express this sphere of thought in the mirror of the experiences obtained in teaching at our Faculty.